

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Διάλεξη 03: Πρόλογος (153a-154c).

Ο Σωκράτης γυρίζει από τον πόλεμο - Ο Χαρμίδης εμφανίζεται στην
παλαίστρα του Ταυρέα.

Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος
Τμήμα Φιλολογίας

Σκοποί ενότητας

Βασικός σκοπός της τρίτης διάλεξης είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στον *Χαρμίδην*.

Περιεχόμενα ενότητας

Πλάτων, *Χαρμίδης*: Πρόλογος (153a-154c)

- Ο Σωκράτης γυρίζει από τον πόλεμο.
- Ο Χαρμίδης εμφανίζεται στην παλαίστρα του Ταυρέα.

Περιγραφή μαθήματος

Στην τρίτη διάλεξη οι φοιτητές έρχονται σε μια πρώτη επαφή με το αρχαίο κείμενο του πλατωνικού διαλόγου *Χαρμίδης*. Πιο συγκεκριμένα, αναλύεται ο πρόλογος (153a-154c), ο οποίος προσεγγίζεται μεταφραστικά, ερμηνευτικά και υφολογικά.

Τόπος-Πρόσωπα

- Ο διάλογος διαδραματίζεται στην παλαίστρα του Ταυρέα.
- Τα βασικά πρόσωπα που κυριαρχούν στον πλατωνικό διάλογο είναι:
 - ο Σωκράτης
 - ο Κριτίας
 - ο Χαρμίδης

Πρόλογος: μια πρώτη γνωριμία

- Η δράση ενεργοποιείται από την αθώα ερώτηση του Σωκράτους.
- Ο Σωκράτης έχει επιστρέψει από πολύχρονη στρατιωτική υπηρεσία και ανυπομονεί να μάθει τις εξελίξεις στην πόλη.
- Επιζητά να μάθει αν έχουν βγει νέα «φιντάνια», δηλαδή νεαροί που ξεχωρίζουν για την ομορφιά τους, για το μυαλό τους ή και για τα δυο (*εἴ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέροντες ἢ σοφία ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν*, 153 d 4-5).

Πρόλογος: μια πρώτη γνωριμία

- Η απάντηση του Κριτία (βασικός πρωταγωνιστής του δευτέρου μέρους) είναι ότι αυτός που ξεχωρίζει είναι ο Χαρμίδης.
- Τον ερχομό του Χαρμίδα προαναγγέλλουν οι θαυμαστές του.
- Η εντυπωσιακή είσοδο του Χαρμίδα στην παλαίστρα επιβεβαιώνει τους ισχυρισμούς του Κριτία (ξάδελφος και κηδεμόνας του Χαρμίδα).

Πρώτη λειτουργία

Τίθεται από την αρχή το δίπολο γύρω από το οποίο θα δομηθεί ο διάλογος: ο Σωκράτης ψάχνει για ταλαντούχους νέους με σωματικά και/ή πνευματικά χαρίσματα. Η επιλογή «ή/και» φανερώνει ότι η σύμπτωση κάλλους και σοφίας στο ίδιο πρόσωπο είναι η ιδανικότερη περίπτωση και πρότυπο ιδανικού συνδυασμού. Ο Σωκράτης έχει έρθει στην παλαίστρα με κρυφή ατζέντα επιδιώξεων και προσδοκιών, αναζητώντας τους νέους εκείνους οι οποίοι θα αριστεύσουν σε όλη την έκταση του διπόλου.

Βασικές λειτουργίες της πρώτης συνομιλίας Σωκράτους-Κριτία

Δεύτερη λειτουργία

Η επιλογή του Κριτία να εστιάσει στην ομορφιά, αποσιωπώντας τις άλλες εναλλακτικές καθορίζει και τον χαρακτήρα της ακόλουθης ανταλλαγής απόψεων. Η περιοριστική απάντησή του δε σχετίζεται με την ενδεχόμενη αποστροφή του Κριτία προς τις πνευματικές απολαύσεις, αλλά συνδέεται με πραγματικούς σκοπούς. Η αποτίμηση της σωματικής ομορφιάς γίνεται με τρόπο άμεσο, αδιαμεσολάβητο σε νεκρό χρόνο, δηλαδή όσο χρειάζεται η «ματιά να πέσει πάνω στο όμορφο πρόσωπο ή κορμί». Ο Κριτίας έχει τη σωστή απάντηση για ένα από τα τρία σκέλη της ερώτησης του φίλου του και ο Σωκράτης θα έχει σύντομα την ευκαιρία να την επαληθεύσει με τα ίδια του τα μάτια.

Τρίτη λειτουργία

Το τρισκελές σωκρατικό ερώτημα (*εἴ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέροντες ἢ σοφία ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν*, 153d4-5) μπορεί να ερμηνευτεί ως αποτύπωση των εναλλακτικών ταυτοτήτων του έργου. Ο Πλάτων αφήνει τους ομιλητές να κατευθύνουν την εξέλιξη.

Πλάτων, Χαρμίδης (153a-154c)

Πρόλογος (153a)

[153a] Σωκράτης

ἤκομεν τῇ προτεραία ἑσπέρας ἐκ Ποτειδαίας ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, οἷον δὲ διὰ χρόνου ἀφιγμένος ἀσμένως ἦα ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβάς. καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Ταυρέου παλαίστραν τὴν καταντικρὺ τοῦ τῆς Βασίλης ἱεροῦ εἰσῆλθον, καὶ αὐτόθι κατέλαβον πάνυ πολλούς, τοὺς μὲν καὶ ἀγνώτας ἐμοί, τοὺς δὲ πλείστους γνωρίμους.

Πρόλογος (153b)

καί με ὡς [153b] εἶδον εἰσιόντα ἐξ ἀπροσδοκῆτου, εὐθύς
πόρρωθεν ἠσπάζοντο ἄλλος ἄλλοθεν: Χαιρεφῶν δέ, ἅτε
καὶ μανικὸς ὢν, ἀναπηδήσας ἐκ μέσων ἔθει πρὸς με, καί
μου λαβόμενος τῆς χειρός, ὦ Σώκρατες, ἦ δ' ὅς, πῶς
ἐσώθης ἐκ τῆς μάχης; Ὀλίγον δὲ πρὶν ἡμᾶς ἀπιέναι μάχη
ἐγεγόνει ἐν τῇ Ποτειδαίᾳ, ἣν ἄρτι ἦσαν οἱ τῆδε
πεπυσμένοι.

Πρόλογος (153c)

καὶ μὴν ἠγγελαί γε δεῦρο, ἔφη, ἢ τε μάχη πάνυ ἰσχυρὰ [153c]
γεγονέναι καὶ ἐν αὐτῇ πολλοὺς τῶν γνωρίμων τεθνάναι.

καὶ ἐπιεικῶς, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ ἀπήγγελαί.

παρεγένου μὲν, ἦ δ' ὅς, τῇ μάχῃ;

παρεγενόμην.

δεῦρο δὴ, ἔφη, καθεζόμενος ἡμῖν διήγησαι: οὐ γάρ τί πω πάντα
σαφῶς πεπύσμεθα. καὶ ἅμα με καθίζει ἄγων παρὰ Κριτίαν τὸν
Καλλαίσχρου.

Πρόλογος (153d)

παρακαθεζόμενος οὖν ἠσπαζόμεν τόν τε Κριτίαν καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ διηγούμεν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ στρατοπέδου, ὅτι μέ [153d] τις ἀνέροιτο: ἠρώτων δὲ ἄλλος ἄλλο.

ἐπειδὴ δὲ τῶν τοιούτων ἄδην εἴχομεν, αὖθις ἐγὼ αὐτοὺς ἀνηρώτων τὰ τῆδε, περὶ φιλοσοφίας ὅπως ἔχοι τὰ νῦν, περὶ τε τῶν νέων, εἴ τινες ἐν αὐτοῖς διαφέροντες ἢ σοφία ἢ κάλλει ἢ ἀμφοτέροις ἐγγεγονότες εἶεν.

Πρόλογος (154a)

καὶ ὁ Κριτίας ἀποβλέψας [154a] πρὸς τὴν θύραν, ἰδὼν τινὰς
νεανίσκους εἰσιόντας καὶ λοιδορουμένους ἀλλήλοις καὶ ἄλλον
ὄχλον ὀπισθεν ἐπόμενον, περὶ μὲν τῶν καλῶν, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
αὐτίκα μοι δοκεῖς εἴσεσθαι: οὗτοι γὰρ τυγχάνουσιν οἱ εἰσιόντες
πρόδρομοί τε καὶ ἐρασταὶ ὄντες τοῦ δοκοῦντος καλλίστου εἶναι τὰ γε
δὴ νῦν, φαίνεται δέ μοι καὶ αὐτὸς ἐγγὺς ἤδη πού εἶναι προσιῶν.
ἔστιν δέ, ἦν δ' ἐγώ, τίς τε καὶ τοῦ;

Πρόλογος (154b)

οἴσθ' ἀπὸ σὺ γε, ἔφη, ἀλλ' οὐπω ἐν ἡλικίᾳ ἦν πρὶν σε [154b] ἀπιέναι, Χαρμίδην τὸν τοῦ Γλαύκωνος τοῦ ἡμετέρου θείου υἱόν, ἐμὸν δὲ ἀνεψιόν.

οἶδα μέντοι νῆ Δία, ἦν δ' ἐγώ: οὐ γάρ τι φαῦλος οὐδὲ τότε ἦν ἔτι παῖς ὢν, νῦν δ' οἶμαί που εὖ μάλα ἂν ἤδη μειράκιον εἶη.

αὐτίκα, ἔφη, εἴση καὶ ἡλίκος καὶ οἶος γέγονεν. καὶ ἅμα ταῦτ' αὐτοῦ λέγοντος ὁ Χαρμίδης εἰσέρχεται. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ ἑταῖρε, οὐδὲν σταθμητόν: ἀτεχνῶς γὰρ λευκὴ στάθμη εἰμι πρὸς τοὺς καλοὺς-- σχεδὸν γὰρ τί μοι πάντες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται- ἀτὰρ οὖν δὴ

Πρόλογος (154c)

καὶ [154c] τότε ἐκεῖνος ἐμοὶ θαυμαστὸς ἐφάνη τό τε μέγεθος καὶ τὸ κάλλος, οἱ δὲ δὴ ἄλλοι πάντες ἐρᾶν ἔμοιγε ἐδόκουν αὐτοῦ-- οὕτως ἐκπεπληγμένοι τε καὶ τεθορυβημένοι ἦσαν, ἡνίκ' εἰσήει--πολλοὶ δὲ δὴ ἄλλοι ἐρασταὶ καὶ ἐν τοῖς ὀπισθεν εἶποντο. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον τὸ τῶν ἀνδρῶν ἦττον θαυμαστὸν ἦν: ἀλλ' ἐγὼ καὶ τοῖς παισὶ προσέσχον τὸν νοῦν, ὡς οὐδεὶς ἄλλοσ' ἔβλεπεν αὐτῶν, οὐδ' ὅστις σμικρότατος ἦν, ἀλλὰ πάντες ὥσπερ ἄγαλμα ἐθεῶντο αὐτόν.

ΠΗΓΗ ΑΡΧΑΙΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Πηγή για το αρχαίο κείμενο: *Βικιθήκη*

<https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A7%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82>

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Νικόλαος Γ. Χαραλαμπόπουλος, Τίτλος μαθήματος: «Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία: Πλάτων και η Θεωρία των Ιδεών. Διάλεξη 03: Πρόλογος (153a-154c): Ο Σωκράτης γυρίζει από τον πόλεμο - Ο Χαρμίδης εμφανίζεται στην παλαίστρα του Ταυρέα».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1905/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

